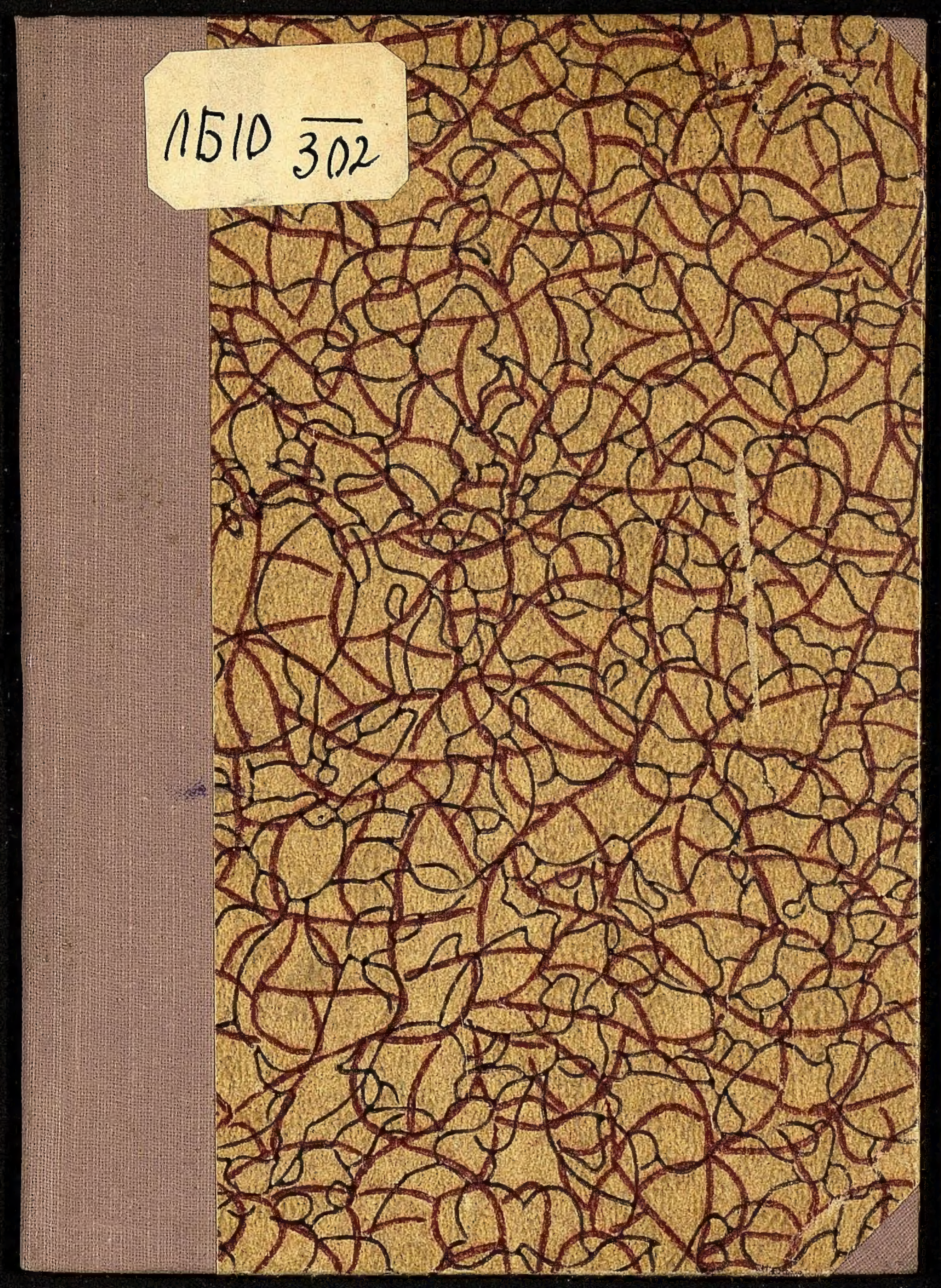
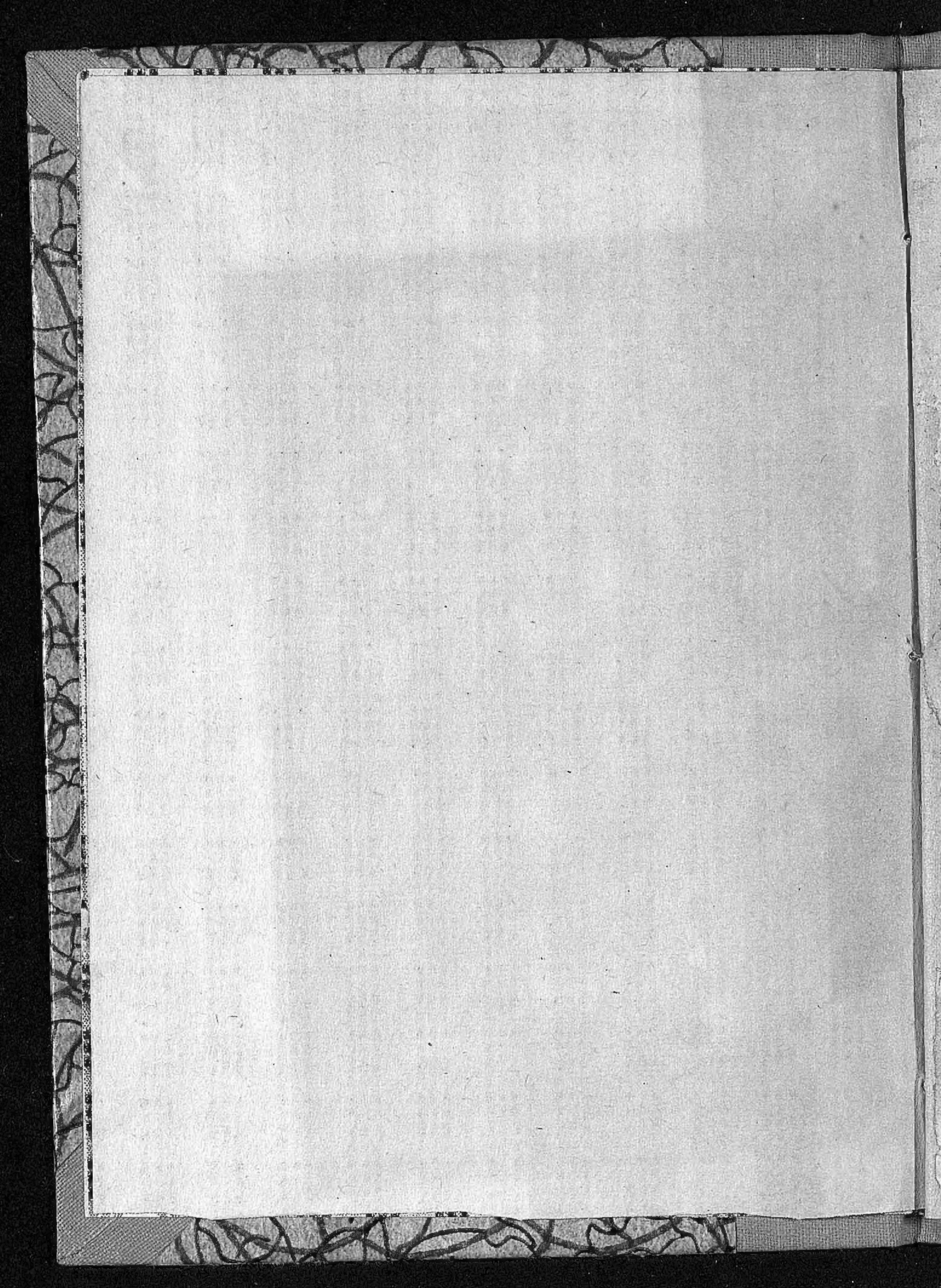

ВЪ ОДИНЪ ЧАСЪ

научиться

МАЛОРУСИНУ ПО ВЕЛИКОРУССКИ.

ВТОРОЕ ИЗДАНІЕ.

ЛЬВОВЪ.
Въ типографіи Института Ставропигійского 1866.
Управитель типографіи: Ст. Гучковскій.

I. ВЫГОВОРЪ.

На Руси одинъ русскій языкъ, а на этомъ кѣ два выговора: малорусскій и велико- ій.

Малорусъ, узнавшій отличительныя примѣты русскаго выговора, станетъ сейже часъ и го- по русски произношеніемъ великорусскимъ.

тихъ примѣтъ, отличающихъ выговоръ ма- кій отъ великорусскаго, всего только пять, слѣдующія:

Согласная г, произносимая Малорусомъ всегда къ лат. h., звучитъ по произношенію велико- русскому

а) въ родительномъ падежѣ прилагательныхъ и мѣстоименій единств. числа муж. и средн. рода какъ в (лат. w), на пр.: святаго=swjatowo, добраго=dobrowo, моего=mojewo.

Великорусъ пишетъ: *святаго*, *добраго*, а произноситъ: swjatowo или swjatowa, dobrawo или dobrowo.

б) Во всѣхъ другихъ случаяхъ **г** звучитъ какъ лат. g., на пр. *го́родъ*=gorod, *гдѣ*=gdje, *долгій*=dołgij.

Изъятіе. Слова: *Богъ*, *Госпо́дь* произносятся по великорусски равно, какъ и по малорусски: Boh, Hospod'.

2) Самогласная **е**, произносимая Малорусомъ въ началѣ слога какъ лат. **je**, послѣ согласныхъ же какъ чистое (неіотованное) **е**, звучитъ по произношенію великорусскому

а) и въ началѣ слога и послѣ согласныхъ какъ je, на пр.: *есть*=jest', *будетъ*=budjet.

Изъятіе. Послѣ согласныхъ *ж*, *ч*, *ш*, *щ* и *р* самогласная *е* также въ великорусскомъ произносится по малорусски, какъ неіотованное *е*, на пр. *даже*=daże, *черезъ*=czerez, *шесть*=szest', *еще*=jeszcze. Также въ предлогѣ *безъ* и въ продложномъ *без-* произносится *е* чисто: *bez* (безцѣнный=bezcjennyj).

б) Во второмъ и третьемъ слогѣ, если на это **е** падаетъ удареніе, оно произносится иногда какъ jo, на пр. *идётъ*=idjot, *зелёный*=zjelonyj, *пропадетъ*=propadjot.

Для означенія чистаго звука *е* (лат. е) въ началѣ слога Великорусы употребляютъ въ письмѣ особую букву: э, на пр. въ словахъ: это, этакъ, поэтъ, эксемпляръ (eto, etak, poet, eksemplar).

3) Самогласная **и**, произносимая Малорусомъ почти какъ польское у (ы), звучитъ по великорусски всегда какъ тонкое **і**, на пр. *ми́ло*=miło, *вели́кій*=wjelikij; *извини́ть*=izwinit'.

4) Самогласная **о**, произносимая Малорусомъ чисто какъ **о**, или въ стѣсненіи какъ **і** (дôмъ), звучитъ также у Великорусовъ обыкновенно какъ чистое **о**, а только въ первомъ или даже въ двухъ первыхъ слогахъ, когда на нихъ не падаетъ удареніе, произносится приблизительно какъ **а** (средній звукъ между **о** и **а**), на пр. о р ё л ъ=arjoł, о т é ц ъ= atjec, г о л о в á=gaława.

5) Самогласная **ѣ**, произносимая Малорусомъ всегда какъ тонкое **і**, звучитъ по произношенію великорусскому всегда какъ je, на пр. с в ѣ т ъ= swjet, с м ѣ л ѣ й ш і й=smjeljejszij, у д ѣ л ъ=udjeł.

Менѣе важныя особенности великорусскаго произношенія состоятъ въ томъ, что:

а) окончаніе прилагательныхъ муж. рода: **-ый**, **-ій**, когда безъ ударенія, произносится (точно какъ и въ малорусскомъ) какъ -ый, ій, когда же съ удареніемъ, какъ **ой**; н. пр. д ó б р ы й= dobryj, с и н і й=sinij, с в я т ы й=swjatoj, д р у г і й=drugoj.

б) Русское книжное ч т о произносится: ш т о (szto).

в) Возвратное мѣстоименіе **ся**, преизносимое у Малорусовъ тонко какъ śja, звучитъ у Великоруса тверже, почти какъ sa, на пр. к а ж е т с я=każetsa.

Вообще согласныя с и *ц* передъ іотованными самогласными (ѣ, я) произноситъ Малорусъ тонко какъ польское ś, ć, Великорусъ немного дебелѣе, какъ-бы среднее между звуками s—ś c—ć, на пр. с ѣ м я мр. śimja, вр. sjemja; с м ѣ-

е́тся мр. śmijetśja, вр. smjejotsa; неслись мр. nesłyś, вр. njeslis; цвѣтъ мр. ćwit, вр. cwjet; двадцять мр. dwadcjat', вр. dwadcat'.

Въ этихъ то звукахъ и есть все главное различіе выговора малорусскаго отъ великорусскаго.

II. ГРАММАТИКА.

Отличительныя примѣты малорусскаго нарѣчія отъ великорусскаго по отношенію грамматики весьма незначительны.

„Грамматика языка малорускогo въ Галиціи," сочиненная Иваномъ Вагилевичемъ (Львовъ, 1845), безспорно и рѣшительно наилучшая грамматика малорусскаго нарѣчія (а такою признана она какъ Малорусами такъ и Поляками), не допускаетъ почти никакого различія между малорусскимъ и великорусскимъ нарѣчіемъ по части грамматической*).

Вотъ въ чемъ состоитъ главное различіе двухъ русскихъ нарѣчій:

А. *Имена существительныя.*

1) Полный видъ творительнаго падежа единств. числа именъ женск. рода: мое́ю руко́ю, общій

*) *Тоже И. Вагилевичъ, издавая въ г. 1848 во Львовѣ „Дневникъ рускій", въ своемъ помянутомъ „Дневникѣ" давалъ всѣмъ вѣтвямъ русскаго племени одно общее названіе Русиновъ. Такъ въ N. 6. „Дневника" во вступной статьи: „Слово о Руси и ей политическомъ становищи" Вагилевичъ буквально пишетъ: „Вѣтва шая (Мало-Русиновъ) граничитъ на сѣверъ съ Бѣло-Русинами и Велико-Русинами, на востокъ съ Велико-Русинами, на западъ съ Поляками и Велико-Русинами."*

какъ Малорусамъ такъ и Великорусамъ, сокращается иногда у Малорусовъ въ Галиціи на: моéвь руковь, у Великорусовъ же и у Малорусовъ Украины на: моéй рукóй.

Въ Грамматикѣ И. Вагилевича въ образцѣ женск. склоненія (на стр. 34.) тотъ падежъ звучитъ: ногою (овь— ой), т. е. и ноговь и ногой.

2) Согласныя **г**, **к**, **х**, въ склоненіи превращаемыя Малорусомъ передъ **е** въ **ж**, **ч**, **ш**, а передъ **ѣ** въ **з**, **ц**, **с**, у Великорусовъ остаются неизмѣнимыми; на пр. мр. дрýже! человѣче! дýше! въ нозѣ, въ человѣцѣ, въ дýсѣ; — вр. другъ! человѣкъ! духъ! (т. е. звательный падежъ равенъ именительному), въ ногѣ, въ человѣкѣ, въ дýхѣ.

Б. *Имена прилагательныя.*

1) Родительный падежъ муж. и средн. рода по малорусски **-ого**, **-ёго**, по великорусски: **-аго**, **-яго**, на пр. мр. доброго, синёго; вр. добраго, синяго.

Въ Грамматикѣ И. Вагилевича (стр. 47.) тотъ падежъ также окончивается на -ого *(аго)* и -его *(яго)*, т. е. доброго и добраго, синёго и синяго.

2) Именительный падежъ прилагательныхъ множ. числа для муж. рода окончивается въ великорусскомъ языкѣ на **-ые**, **-іе**, для женск. и средн. рода на **-ыя**, **-ія**; на пр. добрые люди, синіе плоды; добрыя жены, дѣти; синія горы, неба.

Окончѣніе это однакожь соблюдается только на письмѣ, а въ живой рѣчи оно звучитъ равно какъ и въ малорусскомъ для всѣхъ родовъ: *ыи*, *іи*.

Въ Грамматикѣ И. Вагилевича (стр. 47—50) въ образцахъ для того надежа всюда поставлено окончаніе одно и тоже, что и въ великорусскомъ: муж. р. *-ые, іе;* женск. и средн. р. *-ыя, -ія.* Значитъ, Вагилевичъ и тутъ не допускаетъ различія между двумя русскими нарѣчіями.

В. Мѣстоименіе.

1) Вмѣсто старо- и мало-русской формы винительнаго падежа: **ю, ею**, у Великоруссовъ употребляется: **её**; на пр. мр. я видѣлъ ю (ею), вр. я видѣлъ её (ja widjeł jejo).

2) Старо- и мало-русская форма: менѐ, тебѐ, себѐ гласитъ у Великорусовъ: менѧ̀, тебѧ̀, себѧ̀ (mjenja, tjebja, sjebja).

Окончаніе *-я* у Малорусовъ сохранилось тутъ только въ сокращенной формѣ: *мя (мня), тя, ся.*

Г. Нарѣчіе.

Превосходная степень: больше, меньше, живѣйше, холоднѣйше въ великорусскомъ употребляется еще и въ другой (старославянской) формѣ: бóлѣе, мéнѣе, живѣе, холóднѣе; также съ окончаніемъ на -ѣй, на пр. живѣ́й, скорѣ́й.

Сокращенная форма *-ѣй* употребляется также и въ малорусскомъ, на пр. ѣдь скорѣй, живѣй.

Д. Глаголъ.

1) Третье лице единств. числа настоящаго и будущаго времени глаголовъ I. спряженія (на **-ешь**), окончивающееся въ малорусскомъ на -е, у Вели-

корусовъ правильнѣе окончивается на -етъ; на пр. мр. зна́е, бу́де; вр. зна́етъ, бу́детъ.

Ив. Вагилевичъ въ своей Грамматикѣ малорусскаго языка также употребляетъ только одну полную форму великорусскую, т. е. окончаніе *-етъ* (см. его таблицы спряженій на стр. 80--81).

2) Неопредѣленный видъ глаголовъ, употребляемый въ галицко-русскомъ нарѣчіи (какъ въ старославянскомъ) полною формою: **-ти**, употребляется въ великорусскомъ (какъ и въ малорусскомъ на Украинѣ) въ сокращенной формѣ: **-ть**; на пр. мр. нести́, дѣлати, ходи́ти; вр. несть, дѣлать, ходи́ть.

Малорусское: умéрти, тéрти, звучитъ по великорусски: умерéть, терéть.

У Малорусовъ на Украинѣ полная форма *-ти* сохранилась только въ народныхъ пѣсняхъ; въ обыденномъ разговорѣ народъ Украины, Волыни и Подоліи почти исключительно употребляетъ только сокращенную форму *-ть*.

3) Дѣепричастія въ великорусскомъ часто употребляются въ сокращенной формѣ; на пр. вмѣсто творячи́, дѣлаючи, сотвори́вши, часче употребляется: творя́, дѣлая, сотвори́въ.

И. Вагилевичъ въ своей Грамматикѣ для этихъ дѣепричастій также употребляетъ обѣ формы, полную и сокращенную (см. стр. 127 и 128).

Всѣ прочія правила грамматики какъ малорусскаго такъ и великарусскаго нарѣчія между собою сходны.

Сравни великорусскую грамматику Востокова или Греча съ малорусскою Ив. Вагилевича.

III. ГЛАСОУДАРЕНІЕ.

Гласоудареніе (акцентъ) въ обоихъ нарѣчіяхъ, малорусскомъ и великорусскомъ, между собою сходны.

Мѣлкія уклоненія по гласоударенію, почти непримѣтны въ простонародіи, случаются только въ устахъ людей образованныхъ, преимущественно въ Галицкой Руси, гдѣ вліяніе польскаго языка акцентъ въ нѣкоторой части испортило.

Въ галицко-русскомъ простонародіи примѣтно уклоненіе только

1) въ двухъ существительныхъ именахъ: народъ и свобода. Великорусъ произноситъ эти слова: наро́дъ, свобо́да; Малорусъ въ Галиціи почти всегда: на́рôдъ*) свобода̀, но за то всѣ прочіе Малорусы на Украинѣ, Волыни и Подоліи произносятъ такъ-же какъ и Великорусы: наро́дъ, свобо́да.

2) Прилагательныя: новый, старый и цѣлый, по выговору книжныхъ великорусскихъ людей звучатъ съ удареніемъ на первомъ слогѣ: но́вый, ста́рый, цѣ́лый, напро́тивъ же по выговору значительной части великорусскаго простонародія и по произношенію малорусскому съ удареніемъ на послѣднемъ слогѣ: новы́й, стары́й, цѣлы́й.

Правильное русское гласоудареніе слѣдуетъ усвоивать себѣ прилѣжнымъ чтеніемъ стихотвореній великорусскихъ а равно и лучшихъ украинскихъ поэтовъ.

---

*) *Читай:* narid. — *Для выраженія стѣсненнаго* о *(-і) Малорусы въ Галиціи употребляютъ букву* ô, *придуманную еще до* 1830 *г. украинскимъ писателемъ, М. Максимовичемъ. Одинъ только галицко-русскій писатель, Иванъ Вагилевичъ, ни въ своей малорусской Грамматикѣ, ни въ своемъ „Дневникѣ рускомъ“ (даже въ изданіи латино-польскою ортографіею) не респектовалъ этого стѣсненнаго малорусскаго* ô, *но постоянно писалъ открытое* о *такъ, какъ оно пишется въ великорусскомъ*

IV. ЛЕКСИКАЛЬНОЕ РАЗЛИЧІЕ.

Важнѣйшія черты лексикальнаго различія малорусской рѣчи отъ великорусской состоятъ вотъ въ чемъ:

малорусское	великорусское
Якъ, що*)	какъ, что,
дуже	очень,
надто	слишкомъ,
роз- (розумъ, роздалъ)	раз- (разумъ, раздалъ),
отóй, отà, отò, (тотъ, тота, тото)	этотъ, эта, это,
майже, правѣ	почти,
хибань	развѣ.

Весь прочій лексиконъ обоихъ нарѣчій одинъ и тотже. Нѣкоторыя разницы въ немъ, при многочисленности русскаго племени, ничтожны.

Сравни лексикальный матеріалъ малорусской Грамматики И. Вагилевича съ какимъ либо Словаремъ великорусскимъ.

---

*) *Ив. Вагилевичъ въ своей Грамматикѣ употребляетъ для малорусскаго нарѣчія правильно формы: што, ништо, нѣшто. Тѣже формы повсемѣстно употребляются и у Малорусовъ въ Венгріи.*

ПРИМѢРЫ.

Славяно-русскимъ письмомъ.

Малорýсскій подли́нникъ:

ПРОГРАМЪ
„Дневника Руского“.

(Середá. — Ч. 1. — 1848. г.)

Нарóдность есть найголовнѣйшою вымѣнкою въ томъ, абы нарóдъ прійшóлъ до разви́тія полити́ческого, а черезъ то почýлъ самъ себѐ и порозумѣлъ свою судьбỳ. Отжежь на отгóлосъ вóльности, котрый идéтъ что мóлнія по всѣхъ кутáхъ Еврóпы и кли́четъ до нóвого житія всѣ ей нарóды, встаю́тъ Поля́ки и Рýсины, абы мáли удѣлъ въ бýдущемъ, якóе есть приречéно нарóдамъ вóльнымъ. — Впровàдити Русь на стéпень жи́тія полити́ческого, сей прійми́лъ трудъ Рýскій Собóръ.

Одни́мъ зъ найпéршихъ средствъ, яки́мъ хóчетъ Рýскій Собóръ дойти́ до своéй цѣли, есть: просвѣщéніе нарóдное, а то осягнути мóжна литератýрою рýскою. Отже въ томъ намѣренію постанови́лъ Рýскій Собóръ издавáти письмò періоди́ческое подъ назвою „Днéвникъ Рýскій.“ —

Великорýсскій перевóдъ:

ПРОГРАМА
„Дневника Русскаго.“

(Середá. — Ч. 1. — 1848 г.)

Нарóдность есть главнѣйшимъ услòвіемъ въ томъ, чтобы нарóдъ пришóлъ къ разви́тію полити́ческому, а чрезъ это поня́лъ самъ себя̀ и уразумѣлъ свою̀ судьбỳ. Затѣмъ на гóлосъ свобóды, котóрый идéтъ что мóлнія по всѣмъ концáмъ Еврóпы и кли́четъ къ нóвому житію всѣ ея̀ нарóды, востаю́тъ Поля́ки и Рýсины, чтобы имѣли удѣлъ въ бýдущемъ, какóе есть приреченò нарóдамъ свобóднымъ. Возвестѝ Русь на стéпень житія̀ полити́ческаго, сей трудъ приня́лъ Рýсскій Собóръ.

Одни́мъ изъ первѣйшихъ средствъ, каки́мъ хóчетъ Рýсскій Собóръ дойтѝ до своéй цѣли есть: просвѣщéніе нарóдное, а этого дости́гнуть мóжно литератýрою рýсскою. Такъ въ этомъ намѣреніи рѣши́лся Рýсскій Собóръ издавáть письмò періоди́ческое подъ назвáніемъ: „Днéвникъ

PRIMJERY.

Латино-польскою ортографіей.

Великорусскій переводъ по произношенію

малорусскому:

PROHRAMA

„Dnewnyka Russkoho."

(Sereda. — Czysło 1. — 1848 h.)

Narodnost' jest' hławnijszym usłowijem w tom, szczoby narod prijszoł k rozwytiju polityczeskomu, a czerez to ponjał sam sebe i porozumił swoju sud'bu. Zatim na hołos swobody, kotoryj idet szczo mołnija po wsim koncjam Jewropy i kłyczet k nowomu żytiju wsi jei narody, wostajut Polaki i Rusyny, szczoby imiły udił w buduszczem, jakoje jest' pryreczeno narodam swobodnym. Wozwesty Ruś na stepeń żytija polityczeskoho, sej trud prynjał Ruskij Sobor.

Odnym z perwijszych sredstw, jakim choczet Russkij Sobor dojty do swojej ciły, jest': proświszczenije narodnoje, a to dostyhnuty można literaturoju russkoju. Tak w tom namirenii riszyłśia Russkij Sobor izdawaty pyśmo periodyczeskoje pod nazwanijem: „Dnewnyk Rus-

великорусскому:

PROGRAMA

„Dnjewnika Russkawo."

(Sjereda. — Czisło 1. — 1848 g.)

Narodnost' jest glawjnejszim usłowijem w tom, sztoby narod priszoł k razwitiju politiczeskomu, a czreż eto ponjał sam sjebja i parazumjeł swaju sud'bu. Zatjem na gołos swabody, katoryj idjot szto mołnija pa wsjem kancam Jewropy i kliczet k nowomu żitiju wsje jeja narody, wastajut Polaki i Rusiny, sztoby imjeli udjeł w buduszczem, kakoje jest' prireczeno narodam swabodnym. Wazwesti Ruś na stjepjeń żitija politiczeskowo, sjej trud prinjał Russkij Sabor.

Adnim s pjerwjejszych sredstw kakim choczet Russkij Sabor dajti do swajej cjeli, jest': praswjeszczenije narodnoje, a to dastignut' można litjeraturoju russkoju. Tak w etom namjerenii rjesziłsa Russkij Sabor izdawat' piśmo periodiczeskoje pad nazwanijem: „Dnjewnik Rus-

Все то, что лишѐ причи́нится до просвѣще́нія Ру́ского наро́да, бу́детъ отвѣтно стремле́нію Собо́ра входи́ти въ соста́въ Дне́вника.

Дне́вникъ сей бу́детъ выдава́тися — въ оди́нъ листъ вели́кого ро́змѣру бу́квами кири́ллскими, а — якóесь числò екземпляро́въ бу́детъ и́здано и лати́нскими бу́квами, такъ что пренумера́нты по своéй во́ли мо́гу́тъ бра́ти ексемпляри́ печа́таны одни́ми або други́ми ти́пами.

Во Львовѣ дня 12. Серпня 1848.

Ива́нъ Вагиле́вичъ
Отвѣтный реда́кторъ.

Ру́сскій.“ — Все то, что то́лько спосо́бствуетъ просвѣще́нію Ру́сскаго наро́да, бу́детъ соотвѣтно стремле́нію Собо́ра входи́ть въ соста́въ Дне́вника.

Дне́вникъ сей бу́детъ издава́ться — въ оди́нъ листъ вели́каго ра́змѣра бу́квами кири́ллскими, а — нѣкое числò экземпляро́въ бу́детъ и́здано и лати́нскими бу́квами, такъ что пренумера́нты по своéй во́лѣ мо́гу́тъ брать экземпляры́ печа́таные одни́ми или́ други́ми ти́пами.

Во Львовѣ дня 12. Августа 1848.

Ива́нъ Вагиле́вичъ
Отвѣтный реда́кторъ.

Пѣсня.

(А. С. Пушкина.)

Во́ронъ къ во́рону лети́тъ,
Во́ронъ во́рону кричи́тъ:
Во́ронъ, гдѣ-бъ намъ отобѣдать?
Какъ бы намъ о томъ провѣдать?

Во́ронъ во́рону въ отвѣтъ:
Зна́ю, бу́детъ намъ обѣдъ;
Въ чи́стомъ по́лѣ подъ раки́той
Богатырь лежи́тъ уби́тый.

Кѣмъ уби́тъ и отчегò,
Зна́етъ со́колъ лишь егò,
Да кобылка ворона́я,
Да хозя́йка молода́я.

skij.“ -- Wse to, szczo tolko sposobstwujet proświszczeniju Russkoho naroda, budet sootwitno stremłeniju Sobora wchodyty w sostaw Dnewnyka.

Dnewnyk sej budet izdawatysja — w odyn łyst wełykoho rozmira hukwamy kyryłłskymy, a — nikoje czysło eksemplarow budet izdano i łatynskymy bukwamy, tak szczo prenumeranty po swojej woli mohut braty eksemplary peczatanyi odnymy iły druhymy typamy.

Wo Lwowi dnja 12. Awhusta 1848.

Iwan Wahyłewycz
Otwitnyj redaktor.

skij.“ — Wsjo to, szto tolko spasubstwujet praswjeszczeniju Russkawo naroda, budjet saatjetno stremleniju Sabora wchadit’ w sastaw Dnjewnika.

Dnjewnik sjej budjet izdawat’sa — w adin list wjelikawo razmjera bukwami kiriłłskimi, a — njekoje czisło eksemplarow budjet izdano i łatinskimi bukwami, tak szto prenumjeranty pa swajej wolje magut brat’ eksemplary pieczatanyje adnimi ili drugimi tipami.

Wa Lwowje dnja 12. Awgusta 1848.

Iwan Wagilewicz
Atwjetnyj redaktor.

~~~~~~~~~~~~

Pjesnja.

(A. S. Puszkina.)

(по великорусски:)

Woron k woronu letit,
Woron woronu kriczit:
Woron, gdje-b nam atabjedat’?
Kak by nam a tom prawjedat’?

Woron woronu w atwjet:
Znaju, budjet nam abjed;
W czistom polje pad rakitoj
Bagatyr leżit ubitoj.

Kjem ubit i at czewo,
Znajet sokoł lisz jewo,
Da kabyłka waranaja
Da chazjajka maładaja.

(по малорусски:)

Woron k woronu łetyt,
Woron woronu kryczyt:
Woron, hde-b nam otobidat’?
Jak by nam o tom prowidat’?

Woron woronu w otwit:
Znaju, bude nam obid;
W czystom poli pod rakitoj
Bohatyr łeżyt ubytyj.

Kim ubyt i ot czoho,
Znaje sokoł łysz jeho,
Ta kobyłka woronaja,
Ta chozjajka mołodaja.
~~~~~~~~~~~~

Соколъ въ рощу улетѣлъ,
На кобылку недругъ сѣлъ,
А хозяйка ждетъ милаго,
Не убитаго, живаго.

Очеркъ русской исторіи.

(Устрялова.)

Первоначальное общество, служившее основою Русской державы, возникло въ племени Славянъ, подъ верховною властью одной господствующей фамиліи, главою которой былъ Норманскій витязь Рюрикъ. Оно получило названіе Руси и средоточіемъ сначала имѣло Новгородъ. Въ первый вѣкъ бытія, Русь раздвинула свои предѣлы отъ береговъ Ильменя до пороговъ Днѣпровыхъ, до истоковъ Вислы, западнаго Буга, до устья Оки и верховьевъ Хопра; всѣ поколѣнія Славянскаго и частію Финскаго племени, обитавшія между сими рубежами, безъ всякихъ почти понятій о жизни гражданской, въ патріархальной простотѣ нравовъ, покорились неограниченному господству Рюриковыхъ потомковъ и вошли въ составъ Руси, средоточіемъ коей сталъ Кіевъ. По введеніи Христіанской вѣры православнаго восточнаго исповѣданія, при Владимірѣ св., они слились въ одинъ народъ Русскій и образовали одно государство.

Около половины XI. вѣка довершилось основаніе Руси; съ тѣхъ поръ внѣшнее расширеніе ея

Sokoł w roszczu uletjeł,
Na kabyłku njedrug sjeł,
A chazjajka ždjot miłowa,
Nje ubitowo, žiwowa.

Sokoł w roszczu ułetił,
Na kobyłku nedruh sił,
A chozjajka žde myłoho,
Ne ubytoho, žywoho.

Oczerk russkoj istorii.

(Ustrjałowa.)

Pjerwonaczalnoje obszczestwo, služiwszeje asnowoju Russkoj djeržawy, waznikło w plemjeni Sławjan pad wjerchownoju właśt'ju aduoj gaspodstwujuszczej familii, gławoju katoroj był Normanskij witjaž Rjurik. Ano pałucziło nazwanije Rusi i sredotoczijem snaczała imjeło Nowgorod. W pierwyj wjek bytija, Ruś razdwinuła swai predjeły ot bjeregow Ilmjenja do parogow Dnjeprowskich, do istokow Wisły, zapadnowo Buga, do ustja Oki i wjerchowjew Chopra; wsje pakolenija Sławjanskowo i czastiju Finskawo plemjeni, obitawszija mježdu simi rubježami, bez wsjakich paczti panjatij o žizni graždanskoj, w patriarchalnoj prastatje nrawow, pakarilis njeograniczennomu gaspodstwu Rjurikowych patomkow i waszli w sastaw Rusi, sredotoczijem kojej stał Kijew. Pa wwjedjenii Chrystianskoj wjery prawosławnowo wastocznowo ispowjedanija, pri Władimirje swjatom, ani slilis w adin narod Russkij i obrazowali adno gasudarstwo.

Około pławiny adinadcatowo wjeka dowjersziłos osnowanije Rusi; s tjech por wnjesznjeje razszirenije

прекращáется; настаéтъ борьбà мéжду потóмками Владиміра св. Государство дрóбится на мнóгія княжества. Впрóчемъ мысль о необходимости единодержáвія никогдà не изчезáла.

Прéжде однáкожь, чѣмъ прекратилась семéйная борьбà потóмковъ Владиміра св. и таившаяся мысль объ единодержáвіи успѣла сосредотóчить нарóдныя силы, неотразимые завоевáтели, пришéдшіе изъ глубины̀ Азіи, Монгóлы, покорили всю Рýсскую зéмлю, обложили её дáнью, присвóили себѣ прáво возводить и низвергáть князéй, не измѣнивъ впрóчемъ внýтренняго устрóйства, остáвивъ неприкосновéнными глáвныя услóвія государственныя: св. вѣру, языкъ, граждáнскіе устáвы и прáво Рюрикова дóма на исключительное господство.

Тя́жкое иго угнетáло Русь óколо двухъ вѣкóвъ съ половиною. Въ пéрвый вѣкъ рáбства, онà былà беззащитною жéртвою княжескихъ рáспрей, лютости Монгóловъ, хищности зáпадныхъ сосѣдей; въ началѣ вторàго вѣка, совершился великій переворóтъ, имѣвшій рѣшительное вліяніе на судьбỳ Рýсскаго нарóда. Рýсскія княжества къ востóку отъ Днѣпрà постепéнно стáли изчезáть и входить въ составъ государства Москóвскаго, признавáя надъ собóю власть одногò дóма, въ рóдѣ Іоáнна Калиты. Рýсскія княжества къ зáпаду отъ Днѣпрà, крóмѣ Галиціи, присоединившейся въ Пóльшѣ, слились тáкже въ однò цѣлое и образовáли, вмѣстѣ съ Литóвскимъ нарóдомъ, самостоятельное государство,

jeja prekraszczajetsa; nastajot borba mjeżdu patomkami Władimira swjatowa. Gasudarstwo drobitsa na mnogija knjażestwa. Wproczem myśl o njeabchodimosti jedinodjerżawija nikagda nje izczezała.

Preżdje odnakoż, czjem prekratiłas sjemjejnaja barba patomkow Władimira swjatowo i taiwszajasa mysl ob jedinodjerżawii uspjeła sosredotoczit' narodnyja siły, njeatrazimyje zawojewatjeli, priszedszije iz głubiny Azii, Mongoły, pakarili wsju Russkuju zjemlju, abłożili jejo dańju i priswoili sjebje prawo wazwadit' i nizwjergat' knjazjej, nje izmjeniw wproczem wnutrennjawo ustrojstwa, astawiw njeprikosnowjennymi gławnyja usłowija gasudarstwjennyja: swjatuju wjeru, jazyk, grażdanskije ustawy i prawo Rjurikowa doma na iskluczitjelnoje gaspodstwo.

Tjażkoje igo ugnjetało Ruś około dwuch wjekow s paławinoju. W pjerwyj wjek rabstwa, ana była bezzaszczytnoju żertwoju knjażeskich rasprej, ljutosti Mongołow, chiszczności zapadnych sasjedjej; w naczalje wtarowo wjeka, sowjersziłsa wjelikij pjereworot, imjewszij rjeszitelnoje wlijanije na sud'bu Russkawo naroda. Russkija knjażestwa k wastoku ot Dnjepra pastjepjenno stali izczezat' i wchadit' w sastaw gasudarstwa Maskowskowo, priznawaja nad saboju włast' adnowo doma, w rodje Joanna Kality. Russkija knjażestwa k zapadu od Dnjepra, kromje Galicii, prisojediniwszejsa k Polszje, slilis także w adno cjełoje i abrazowali, wmjestje s Litowskim narodom, samosto-

подъ именемъ великаго княжества Литовскаго, главою коего былъ домъ Гедимина. Отселѣ Русская земля раздѣлилась на двѣ половины, на восточную или Московскую и западную или Литовскую. Какъ въ той, такъ и въ другой возникаетъ новый порядокъ вещей, отличный отъ прежняго.

Русь восточная, съ начала XIV вѣка оживленная умомъ князей Московскихъ, мало помалу сосредоточила раздробленныя силы, вступила въ борьбу съ Монголами, свергла съ себя ненавистное иго, избавилась отъ неустройствъ удѣльныхъ и образовала державу сильную, самостоятельную — Русское царство. Главою ея былъ государь самодержавный, съ наслѣдственною властью, переходившею по праву первородства отъ отца къ сыну, въ родѣ Іоанна Калиты, а съ 1613 года, послѣ жестокаго потрясенія Самозванцами, въ домѣ Романовыхъ. Постоянною цѣлью Русскихъ царей, по сверженіи ига до конца XVII вѣка, было въ дѣлахъ внутреннихъ устройство государства въ духѣ древнихъ уставовъ и самодержавія, получившее окончательное образованіе при царѣ Алексѣѣ Михайловичѣ и сынѣ его Ѳеодорѣ; въ дѣлахъ внѣшней политики, на югѣ и востокѣ, обузданіе Татарскихъ ордъ покореніемъ ихъ Русскому скипетру, на западѣ постепенное сближеніе съ Европою торговыми связями и ворвращеніе земель за Днѣпромъ и при Балтійскомъ морѣ, искони составлявшихъ

jatjelnoje gasudarstwo, pad imjenjem wjelikawo knjażestwa Litowskawo, gławoju kojewo był dom Gedymina. Otsjelje Russkaja zjemla razdjeliłas na dwje pławiny, na wastocznuju ili Maskowskuju i zapadnuju ili Litowskuju. Kak w toj, tak i w drugoj waznikajet nowyj parjadok wjeszczej, atlicznyj ot preźnjawo.

Ruś wastocznaja, s naczała czetyrnadcatowo wjeka ożywljonnaja umom knjazjej Maskowskich, mało pomału sosredotocziła razdroblennyja siły, wstupiła w barbu s Mongołami, swjergła s sjebja njenawistnoje igo, izbawiłas ot njeustrojstw udjelnych i abrazowała djerżawu silnuju, samostojatjelnuju — Russkoje carstwo. Gławoju jeja był gasudar samodjerżawnyj, s nasljedstwjennoju włast'ju, perechodiwszeju pa prawu pjerworodstwa ot atca k synu, w rodje Joanna Kality, a s tysjaszcz szest'sot trinadcatowo goda, poslje żestokawo patrjasjenija Samozwancami, w domje Romanowych. Pastojannoju cjel'ju Russkich carej, pa swjerżenii iga do kanca sjemnadcatowo wjeka, było w djełach wnutrennich ustrojstwo gasudarstwa w duchje drewnich ustawow i samodjerżawija, pałucziwszeje akanczatjelnoje obrazowanije pri carje Aljeksjeje Michajłowiczje i synje jewo Feodorje; w djełach wnjesznjej politiki, na jugje i wastokje, obuzdanije Tatarskich ord pakorenijem ich Russkomu skipjetru, na zapadje pastjepjennoje sbliżenije s Jewropoju torgowymi swjazjami i wazwraszczenjie zjemjel za Dnieprom i pri Bałtijskom

часть Ру́сской землй. Въ слѣдствіе сегò, главнымъ явлéніемъ Истóріи Ру́сскаго царства было постоя́нное развитіе мысли о необходи́мости возстанови́ть Ру́сскую зéмлю въ тѣхъ предѣлахъ, котóрые имѣла онà при Яросла́вѣ и óколо трехъ вѣкóвъ пóслѣ негò; изъ этаго истóчника проистека́ли всѣ спóры Ру́сскихъ госуда́рей съ сосѣдями, съ Пóльшею, Ливóнскимъ óрденомъ и Швéціею, овладѣвшими мнóгими óбластями Ру́сскими во врéмя Монгóльскаго владычества и въ сму́ты Самозва́нцевъ.

Русь западная до половúны XVI вѣка остава́лась подъ вла́стью князéй Литóвскихъ, въ рóдѣ Гедими́на, но та́кже, какъ и востóчная спаслà свою вѣру, свой языкъ, свой уста́вы гражда́нскіе. Слѣдова́тельно са́мыя крѣпкія у́зы свя́зывали её съ востóчною Ру́сью, и нарóдъ, свя́то сохраня́я закóнъ прароди́тельскій, неоднокра́тно обнару́живалъ живѣйшее жела́ніе присоедини́ться къ сѣверной бра́тіи. Случа́йное обстоя́тельство на дóлго положи́ло прегра́ду къ слія́нію обѣихъ частéй Ру́си въ однò цѣлое: Пóльша, страша́сь могу́щества преéмниковъ Гедими́на, примкну́ла къ ихъ держа́вѣ, избра́въ на свой престóлъ вну́ка егò Ягéлла, и всѣми мѣрами стара́лась отклони́ть опа́сное для нея соединéніе за́падной Ру́си съ востóчною. Для этой цѣли, Пóльское прави́тельство стара́лось ввестѝ въ Литóвское кня́жество свои закóны, свою вѣру, свой языкъ, свой óбразъ правлéнія, и истреби́ть тамъ все Ру́сское. Отъ тогò, остава́ясь въ соединéніи съ Поль-

morje, iskoni sastawlawszych czast' Russkoj zjemli. W sljedstwije sjewo, gławnym jawlenijem Istorii Russkawo naroda było pastojannoje razwitije mysli o njeobchodimosti wazstanowit' Russkuju zjemlu w tjech predjełach, katoryje imjeła ana pri Jarosławje i około trjoch wjekow poslje njewo; iz etowo istocznika proistjekali wsje spory Russkich gasudarej s sosjedjami, s Polszeju, Liwonskim ordjenom i Szwecijeju, owładjewszimi mnogimi obłastjami Russkimi wa wremja Mongolskawo władyczestwa i w smuty Samozwancew.

Ruś zapadnaja do pławiny szestnadcatowo wjeka ostawałas pad wlast'ju knjazjej Litowskich, w rodje Gedimina, no także, kak i wastocznaja spasła swaju wjeru, swoj jazyk, swai ustawy grażdanskije. Sljedowatjelno samyja krjepkija uzy swjazywali jejo s wastocznoju Rus'ju, i narod, swjato sachranjaja zakon praroditjelskij, njeadnokratno obnarużiwał żiwjejszeje żełanije prisojedinit'sa k sjewjernoj bratii. Słuczajnoje abstojatjelstwo na dołgo pałażiło pregradu k slijaniju objeich czastjej Rusi w adno cjełoje: Polsza, straszas maguszczestwa prejemnikow Gedimina, primknuła k ich djerżawje, izbraw na swoj prestoł wnuka jewo Jagełła, i wsjemi mjerami starałas atkłonit' apasnojë dla njeja sajedinjenije zapadnoj Rusi s wastocznoju. Dla etoj cjeli, Polskoje prawitjelstwo starałos wwesti w Litowskoje knjażestwo swai zakony, swaju wjeru, swoj jazyk, swoj obraz prawlenija, i istrebit' tam wsjo Russkoje. At towo, astawajas w sajędinjenii s Pol-

шею до временъ императрицы Екатерины II, исключая областей, возвращенныхъ царемъ Алексѣемъ Михайловичемъ, западная Русь испытала всѣ бѣдствія безначалія, свирѣпствовавшаго въ Польскомъ королевствѣ, и величайшее зло народное, гоненіе за вѣру.

Въ началѣ XVIII вѣка, все, о чемъ заботились, къ чему стремились Русскіе цари, было рѣшено Петромъ Великимъ. Совершивъ исполинскій, безпримѣрный въ Исторіи подвигъ, преобразовавъ и себя и свой народъ, водворивъ въ своемъ государствѣ войско, флотъ, промышленность, торговлю, науки, художества, новую, лучшую жизнь, даровавъ отечеству то, что западная Европа получила послѣ вѣковыхъ усилій, ознаменованныхъ крестовыми походами, городскими общинами, огнестрѣльнымъ оружіемъ, книгопечатаніемъ, однимъ словомъ, воплотивъ въ себѣ все, что приготовило первенство Европы надъ прочими частями свѣта, Петръ поставилъ свое государство на такую степень, что оно явилось внезапно грозою своихъ сосѣдей и уже при первыхъ преемникахъ Петра стало усвоивать плоды гражданственности Европейской. Отселѣ началась Исторія Русской имперіи; Россія получила новый видъ; древній Русскій міръ исчезъ съ большею частію его уставовъ, законовъ, формъ, нравовъ, обычаевъ; впрочемъ главныя, непремѣнныя условія Русской жизни, религія и самодержавіе, остались неприкосновенными.

szeju do wremjen impjeratricy Jekatjeriny wtaroj, iskluczaja obłastjej, wazwraszczennych carem Aleksjejem Michajłowiczem, zapadnaja Ruś ispytała wsje bjedstwija beznaczalija, swirjepstwowawszowo w Polskom korolewstwje, i wjeliczajszeje zło narodnoje, ganjenije za wjeru.

W naczalje wosjemnadcatowo wjeka, wsjo, o czem zabotilis, k czemu stremilis Russkije cari, było rjeszeno Pjetrom Wjelikim. Sawjersziw ispolinskij, bezprimjernyj w Istorii podwig, wadworiw w swajom gasudarstwje wojsko, flot, pramyszlennosť, targowlju, nauki, chudożestwa, nowuju, łuczszuju żizń, darowaw atjeczestwu to, szto zapadnaja Jewropa pałucziła posłje wjekowych usilij, aznamjenowannych krestowymi pachodami, garodskimi obszczinami, ognjestrjelnym arużijem, knigopjeczatanijem, adnim słowom, wapłotiw w sjebje wsjo, szto prigatowiło pjerwjenstwo Jewropy nad proczimi czastjami swjeta, Pjetr pastawił swaje gasudarstwo na takuju stjepjeń, szto ano jawiłos wnjezapno grazoju swaich sasjedjej i uże pri pjerwych prejemnikach Pjetra stało uswoiwať płady graždanstwjennosti Jewropjejskoj. Atsjelje naczałas Istorija Russkoj impjerii; Rassija pałucziła nowyj wid; drewnij Russkij mir izczez s bolszeju czastiju jewo ustawow, zakonow, form, nrawow, abyczajew; wproczem gławnyja, njepremjennyja usłowija Russkoj żizni, religija i samodjerżawije, astalis njeprikosnowjennymi.

Екатери́на II доверши́ла мысль и дре́внихъ царе́й и мно́гіе пла́ны Петра̀: соедини́ла подъ свою̀ держа́ву почтѝ всю Ру́сскую зе́млю, вмѣ́стѣ съ значи́тельною ча́стію По́льскаго короле́вства; дарова́ла Россі́и рѣши́тельный перевѣ́съ надъ сосѣ́дними наро́дами и ознаменова́ла вну́треннее управле́ніе мно́гими учрежде́ніями для госуда́рственнаго благоустро́йства.

Усво́ивъ лу́чшіе плоды̀ Европе́йской гражда́нственности, безъ вре́дныхъ одна́кожъ пле́велъ, одушевля́емая отличи́тельнымъ сво́йствомъ наро́днаго хара́ктера, безпредѣ́льною пре́данностію вѣ́рѣ и престо́лу, Россі́я была̀ непоколеби́ма средѝ всео́бщаго потрясе́нія за́падныхъ госуда́рствъ Францу́зскою револю́ціею, и подъ зна́менемъ Алекса́ндра I. изба́вила Евро́пу отъ велича́йшаго изъ завоева́телей, отъ Наполео́на.

Клеветника́мъ Россі́и.

(А. С. Пу́шкина.)

О чемъ шуми́те вы, наро́дные вити́и?
Заче́мъ анаѳемой грози́те вы Россі́и?
Что возмути́ло васъ? волне́нія Литвы̀?
Оста́вьте: это споръ Славя́нъ между собо́ю,
Дома́шній, ста́рый споръ, ужъ взвѣ́шенный судьбо́ю,
Вопро́съ, кото́раго не разрѣши́те вы.
Ужѐ давно̀ между̀ собо́ю
Вражду́ютъ эти племена̀:
Не разъ клони́лась подъ грозо́ю
То ихъ, то на́ша сторона̀.

Jekatjerina wtaraja dowjersziła mysl i drewnich carej i mnogije płany Pjetra: sajediniła pad swaju djerżawu paczti wsju Russkuju zjemlju, wmjestje s znaczitjelnoju czastiju Polskawo korolewstwa; darowała Rassii rjeszitjelnyj porewjes nad sasjednimi narodami i aznamjenowała wnutrennjeje uprawlenije mnogimi uczreżdjenijami dla gasudarstwjennowo błagoustrojstwa.

Uswoiw łuczszije płady Jewropjejskoj grażdanstwjennosti, bez wrednych adnakoż plewjeł, aduszewlajemaja atliczitjelnym swojstwom narodnawo charaktjera, bezpredjelnoju predannostiju wjerje i prestołu, Rassija była njepakolebima sredi wsjeobszczawo patrjasjenija zapadnych gasudarstw Francuzskoju rewolucijeju, i pad znamjenjem Aleksandra pjerwowo izbawiła Jewropu ot wjeliczajszawo iz zawojewatjelej, ot Napoleona.

Klewjetnikam Rassii.

(*A. S. Puszkina.*)

O czem szumitje wy, narodnyje witii?
Zaczjem anafemoj grazitje wy Rassii?
Szto wazmutiło was? wałnjenija Litwy?
Astawtje: eto spor Sławjan meżdu saboju,
Domasznij, staryj spor, uż wzwjeszennyj sud'boju,
Wapros, katorawo nje razrjeszitje wy.
    Uże dawno mjeżdu saboju
    Wrażdujut eti plemjena;
    Nje raz kłaniłas pad grazoju
    To ich, to nasza starana.

Кто устоитъ въ неравномъ спорѣ:
Кичливый Ляхъ, иль вѣрный Россъ?
. . . .
. . . .

Оставьте насъ: вы не читали
Сіи кровавыя скрижали;
Вамъ непонятна, вамъ чужда
Сія семейная вражда!
Для васъ безмолвны Кремль и Прага,
Безсмысленно прельщаетъ васъ
Борьбы отчаянной отвага —
И ненавидите вы насъ....
За что-жь? отвѣтствуйте: за то-ли,
Что на развалинахъ пылающей Москвы
Мы не признали гордой воли
Того, подъ кѣмъ дрожали вы?
За то-ль, что въ бездну повалили
Мы тяготѣющій надъ царствами кумиръ,
И нашей кровью искупили
Европы вольность, честь и миръ?

Вы грозны на словахъ — попробуйте на дѣлѣ!
Иль старый богатырь, покойный на постелѣ,
Не въ силахъ завинтить свой Измаильскій штыкъ?
Иль Русскаго Царя уже безсильно слово?
Иль намъ съ Европой спорить ново?
Иль Русскій отъ побѣдъ отвыкъ?

Иль мало насъ? Или отъ Перми до Тавриды,
Отъ Финскихъ хладныхъ скалъ до пламенной Колхиды,
Отъ потрясеннаго Кремля
До стѣнъ недвижнаго Китая,
Стальной щетиною сверкая,
Не встанетъ Русская земля?

Такъ высылайте-жъ намъ, витіи,
Своихъ озлобленныхъ сыновъ:
Есть мѣсто имъ въ поляхъ Россіи,
Среди нечуждыхъ имъ гробовъ.

(Изъ сочиненія: Russisches Lesebuch von Iwan F. Hołowackij. Wien. 1860.)

Kto ustoit w njerawnom sporje:
Kiczliwyj Ljach, il wjernyj Ross?

. . . .
. . . .

Astawtje nas; wy nje czitali
Sii krowawyja skrižali;
Wam njepanjatna, wam czužda
Sija sjemjejnaja wražda!
Dla was bezmołwny Kreml i Praga,
Bezsmyslenno prelszczajet was
Barby otczajannoj atwaga —
I njenawiditje wy nas....
Za szto-ž? atwjetstwujtje: za to-li,
Szto na razwalinach pyłajuszczej Maskwy
My nje priznali gordoj woli
Tawo, pad kjem drožali wy?
Za to-l, szto w bezdnu pawalili
My tjagotjejuszczyj nad carstwami kumir?
I naszej krowju iskupili
Jewropy wolnost', czest' i mir?

Wy grozny na słowach — paprobujtje na djelje!
Il staryj bagatyr, pakojnyj na pastjelje,
Nje w siłach zawintit' swoj Izmailskij sztyk?
Il Russkawo Carja uže bezsilno słowo?
Il nam s Jewropoj sporit' nowo?
Il Russkij at pabjed atwyk?

Il mało nas? Ili at Permi do Tawridy,
At Finskich chładnych skał do płamjennoj Kołchidy,
Ot patrjasjonnowo Kremla
Do stjen njedwižnowo Kitaja,
Stalnoj szczetinoju swjerkaja,
Nje wstanjet Russkaja zjemla?

Tak wysyłajte-ž nam, witii,
Swaich azłoblennych synow:
Jest' mjesto im w palach Rassii,
Sredi njeczuždych im grabow.

(Iz soczinjenija: Russisches Lesebuch, von Iwan F. Hołowackij. Wien. 1860.)

Ту́чи.

(М. І. Ле́рмонтова.)

Ту́чки небе́сныя, ве́чные стра́нники!
Сте́пью лазу́рною, це́пью жемчу́жною
Мчи́тесь вы, бу́дто какъ я же, изгна́нники
Съ ми́лаго се́вера въ сто́рону ю́жную.

Кто же васъ го́нитъ: судьбы́ ли ре́ше́ніе?
За́висть ли та́йная? зло́ба-ль откры́тая?
Или на васъ тяготи́тъ преступле́ніе?
Или друзе́й клевета́ ядови́тая?

Не́тъ, вамъ наску́чили ни́вы безпло́дныя....
Чу́жды вамъ стра́сти и чу́жды страда́нія;
Ве́чно холо́дныя, ве́чно свобо́дныя,
Не́тъ у васъ ро́дины, не́тъ вамъ изгна́нія.

Къ де́тямъ.

(А. С. Хомяко́ва.)

Быва́ло въ глубо́кій полу́ночный часъ,
Малю́тки, приду́ любова́ться на васъ;
Быва́ло люблю́ васъ кресто́мъ знамена́ть,
Моли́ться, да бу́детъ на ва́съ благода́ть,
Любо́вь Вседержи́теля Бо́га.

Стере́чь умиле́нно вашъ де́тскій поко́й,
Поду́мать о томъ, какъ вы чи́сты душо́й,
Наде́ятся до́лгихъ и сча́стливыхъ дней,
Для васъ, беззабо́тныхъ и ми́лыхъ дете́й,
Какъ сла́дко, какъ ра́достно бы́ло!

Тепе́рь прихожу́ я: везде́ темнота́,
Не́тъ въ ко́мнате́ жи́зни; крова́тка пуста́;
Въ лампа́де́ пога́съ предъ ико́ною све́тъ...
Мне́ гру́стно, малю́токъ мои́хъ уже́ не́тъ!
И се́рдце такъ бо́льно сожме́тся!

О де́ти, въ глубо́кій полу́ночный часъ,
Моли́тесь о то́мъ, кто моли́лся о васъ,
О то́мъ, кто люби́лъ васъ кресто́мъ знамена́ть, —
Моли́тесь, да бу́детъ и съ нимъ благода́ть,
Любо́вь Вседержи́теля Бо́га!

Tuczi.

(M. I. Lermontowa.)

Tuczki njebjesnyja, wiecznyje stranniki,
Stjep'ju łazurnoju, cjep'ju żemczużnoju
Mczitjes wy, budto kak ja że, izgnanniki
S miławo sjewjera w storonu jużnuju.

Kto że was gonit: sud'by li rjeszenije?
Zawist' li tajnaja? złoba-l atkrytaja?
Ili na was tjagotit prestuplenije?
Ili druzjej klewjeta jadowitaja?

Njet', wam naskuczili niwy bezpłodnyja...
Czużdy wam strasti i czużdy stradanija;
Wjeczno chałodnyja, wjeczno swabodnyja,
Njet u was rodiny, njet wam izgnanija.

K djetjam.

(A. S. Chomjakowa.)

Bywało w głubokij pałunocznyj czas,
Malutki, pridu łubowat'sa na was;
Bywało lublu was krestom znamjenat',
Malit'sa, da budjet na was błagodat',
Lubow Wsjedjerżitjela Boha.

Stjerecz umilenno wasz djetskij pakoj,
Padumat' o tom, kak wy czisty duszoj,
Nadjejat'sa dołgich i szczastliwych dnjej
Dla was, bezzabotnych i miłych djetjej,
Kak sładko, kak radostno bylo!

Tjepjer prichażu ja: wezdje tjemnota,
Njet w komnatje żizni; krawatka pusta;
W łampadje pagas pred ikonoju swjet...
Mnje grustno, malutok maich uże njet:
I sjerdce tak bolno sażmiotsa:

O djeti, w głubokij pałunocznyj czas
Malitjeś a tom, kto maliłsa a was,
A tom, kto lubił was krestom znamjenat', —
Malitjes, da budjet i s nim blagodat',
Lubow Wsjedjerżitjela Boha!

